

Utveckling Simrishamn

2006-10-26

Slutrapport från arbetet med den så kallade "Simrishamnsmiljonen"

Simrishamns kommun och Region Skåne i samverkan för tillväxt och sysselsättning.

Innehåll

1. Hur ser det ut idag? Nuläge	Sid 3
2. Utvecklingsprocesser – vad har gjorts?	Sid 7
3. Utvecklingsmöjligheter i Simrishamn	Sid 10

Arbetsgruppen:

Staffan Tellman, kommundirektör, Simrishamns kommun, ordförande
Bengt-Olov Lindqvist, teknisk chef, Simrishamns kommun
Lars Persson, näringslivschef, Simrishamns kommun
Gunilla Janlert, kulturchef, Simrishamns kommun
Stefan Larsson/David Lindén, näringslivsutvecklare, Region Skåne
Andreas Ekberg, utredare, Skånetrafiken, Region Skåne
Katarina Carlsson, bitr chef Kultur Skåne, Region Skåne
Gunne Arnesson Lövgren, utvecklingschef, Region Skåne
Jan Lindelöf, utvecklare, Region Skåne, sekreterare

HUR SER DET UT IDAG - NULÄGE

1. Bakgrundsfakta

1.1 Befolkning

Simrishamn hade i december 2005 en befolkning på 19 425, en minskning från december 2004 på 45 personer (-0,23 %). Befolkningsförändringen för hela Skåne var för motsvarande period +0,73 %. De senaste 35 åren har kommunen tappat ca 30 personer i genomsnitt per år. Simrishamn kännetecknas av fler inflyttare än utflyttare och gamla inflyttare. Kommunen vinner flest flyttare i åldersgruppen 50-67 år. Fler avlider än antalet födda. Det krävs stor inflyttning bara för att folkökningen ska gå +-0. Sammantaget finns i Simrishamn en gammal befolkning som resultat av flyttarnas åldersstruktur, vilket ger lågt barnafödande och stort antal döda. 6,6 % av befolkningen är födda utomlands (14 % i Skåne).

Simrishamn består av centralorten Simrishamn samt ett flertal mindre orter som Borrby, Skillinge, Kivik, St Olof, Gärsnäs, Hammenhög, Baskemölla, Brantevik, Gislöv, Gladsax, Ravlunda, Rörum, Södra Mellby, Vik, Vitaby.

1.2 Arbetsmarknad

Andelen förvärvsarbetande i åldern 20-64 år är högre i Simrishamn än i Skåne och Sverige, fler män än kvinnor förvärvsarbetar. Ungdomsarbetslösheten är högre i Simrishamn än i Skåne och riket (13,7 %).

Tre näringsgrenar dominerar antalet anställda i kommunen: Vård och Omsorg, Handel och Kommunikation samt Tillverkning och Utvinning. Näringsgrenen Jordbruk, skogsbruk och fiske tappade andelen förvärvsarbetande mellan 1999-2003.

De största företagen i kommunen är Simrishamns kommun (1600 anställda), Plastal AB (475), Närsjukvården Österlen AB (425), Region Skåne (125), Weibull Trädgård AB (125), Kiviks Musteri AB (125), Gärsnäs AB (75), Carepartner Sverige AB (75), Bror Stenkilssons Åkeri AB (75), Samhall AB (75).

Enligt olika källor räknas Simrishamn som en relativt ”sårbar kommun” då man är beroende av några stora arbetsgivare men också för att industriföretagen har en relativt låg andel tekniker och för att de privatanställda har låg andel med eftergymnasial utbildning.

Exempel på sårbarhet under senare tid är att Sjukhuset i Simrishamn i år genom omstrukturering minskar antalet anställda. CPC/Unilever har lagt ner sin fabrik i Simrishamn medan Inpac i Sankt Olof har minskat sin verksamhet till ett 15-tal anställda. Kiviks Musteri har tvingats reducera sin personalstyrka på grund av den hårda konkurrensen i livsmedelsindustrin. Fiskets framtid i kommunen är oviss.

1.3 Pendling

Fler människor pendlar ut ifrån Simrishamn än in till kommunen. Till Simrishamn pendlar man främst från Tomelilla och Ystad och från Simrishamn till Ystad, Tomelilla, Malmö, Kristianstad och Lund (i fallande ordning).

1.4 Utbildning

Utbildningsnivån i Simrishamn är något lägre än för Skåne och Sverige. Andelen personer som har en eftergymnasial utbildning är fyra procentenheter lägre i Simrishamn än för Skåne och i befolkningen 25-34 år är det en mindre andel som har en avslutad högskoleutbildning jämfört med övriga Skåne.

Förutom förskolor och grundskolor med **Kulturenheten (musikskola och kulturpedagogiskt Centrum)** har kommunen **Österlensgymnasiet** med ett flertal program och med lokala profiler för golf, fotboll och musik. En gymnasial lärlingsutbildning startar på försök i år.

Vuxenutbildningen bedrivs gemensamt med Tomelilla – **Vuxenutbildningen Österlen**. Ett **lärcentrum** är placerat vid Stortorget i Simrishamn. I Tomelilla finns också **Österlens Folkhögskola**.

Österlenskolan för Konst och Design bedriver en kompletterande eftergymnasial utbildning för människor som vill utveckla sin kreativitet och förmåga till konstnärligt skapande och analytiskt tänkande. Utbildningen ger allsidiga kunskaper om bild- och formområdets uttrycksmöjligheter som ger en god grund för egen konstnärlig verksamhet och antagning till konst- och designhögskolor eller andra närliggande utbildningsområden.

1.5 Kommunikationer

Järnväg – Österlenbanan: Ystad-Tomelilla-Simrishamn

Sträckan Ystad-Simrishamn elektrifierades 2003 och pågatåg går nu direkt vidare till Malmö vilket medfört att resandetiden minskat med ca 20 minuter och turtätheten och komforten förbättrats avsevärt. Resandet har ökat markant (under 2005 ökade tågresandet i Simrishamn med 54 % - mest i Skåne!). Under sommaren 2006 har spåren bytts ut (till skarvfria räler) mellan Tomelilla och Simrishamn och banvallen har förstärkts vilket medför bättre komfort och ökad hastighet med målet att minska restiderna. Dessa åtgärder är ett första steg mot Simrishamnsbanan.

Järnväg – Simrishamnsbanan – Malmö-Staffanstorp-Dalby-Veberöd-Sjöbo-Tomelilla-Simrishamn

För att få en restid Simrishamn-Malmö under en timme krävs en ny bansträckning, kallad Simrishamnsbanan. RTI-planen tillsammans med Banverkets plan innehåller medel för den första etappen mellan Malmö och Dalby, vilket ses som positivt av alla berörda kommuner. I en avsiktsförklaring har man förklarat sig beredda att medfinansiera denna etapp. Region Skåne anser att Simrishamnsbanan bör prioriteras i nästa banhållningsplan. Det sker en fortlöpande dialog med banverket och berörda kommuner. Skånetrafiken deltar i den grupp –

simrishamnsbanan.com – som arbetar med att informera om projektet (lokalt, regionalt, nationellt) och därmed påverka utfallet i nästa planeringsperiod. Flera utredningar, nödvändiga för projektets framgång är igång eller kommer att startas, bl a kring trafikeringsfrågor, anslutande infrastruktur Lund-Dalby, stadsbanesystem i Sydvästra Skåne. Banverket har också inlett en förstudie av delen Malmö-Dalby eftersom denna ligger i plan.

Busstrafik

Expressbusstrafiken mot Lund utvecklas mycket bra medan Regionbusstrafiken i Österlen har haft en svagt positiv resandeutveckling. Analyser görs för att förkorta resandetiden mellan Simrishamn och Lund. Bussförbindelserna mot Kristianstad analyseras också för att förkorta resandetiden.

Vägar

Väg 11 är i RTI-planen utpekad som ett regionalt stråk. RTI-planen innehåller satsningar på väg 11 som en säker väg med god framförhållning. Sträckan mellan Malmö och Sjöbo kommer 2008 att vara utbyggd till en sk 2+1 väg.

Bredband

Genom SkåNet AB och Tele 2 kommer Simrishamn att i år ha en bredbandstäckning på uppemot 100 % (ADSL alternativt trådlös förbindelse).

1.6 Kultur och fritid

Simrishamn är för många synonymt med kultur- och fritidsupplevelser. Och här kan vi sannerligen tala om ett kreativt kapital i form av alla konstnärer som bor och arbetar här. Under sommaren formligen sjuder kommunen av olika kulturarrangemang. ÖSKG:s (Östra Skånes Konstnärsgille) konstrunda under påskveckan har blivit ett begrepp och har fått mängder av efterföljare, inte bara i Sverige utan även utomlands. Den kulturgaranti som infördes 2005 och som omfattar alla elever i förskolan och grundskolan är unik och detta gör Simrishamn till en ledande barnkulturkommun.

Simrishamns kommun är en av sex kommuner på båda sidor sundet som deltar i projektet Kulturell identitet, kulturkartläggning och kulturplanläggning. Projektet har bl a som syfte att stärka kulturens ställning i den kommunala infrastrukturen. Men också att bygga nya nätverk för kulturarbetare och kulturarrangörer något som i förlängningen förhoppningsvis kommer att leda till en breddad arbetsmarknad för konstnärerna/kulturarbetarna.

1.7 Boende

Efterfrågan på bostadsmarknaden har varit stor de senaste åren både vad gäller villatomter och lägenheter. Andelen deltidsboende ökar ständigt och då framförallt det kustnära boendet. Detta har medfört en markant prisökning i attraktiva lägen. Konsekvensen har blivit att många fastboende flyttar inåtlandet, men även till andra kommuner där det finns bättre utbud på lägenheter och billigare boende. Kommunen har idag brist på alternativa boendeformer, som hyreslägenheter, bostadsrättslägenheter och radhus. Detta medför att de som vill flytta från villaboende har svårt att hitta något bra alternativ. Vi ser också att största delen av nybyggda

bostäder, då framför allt villor bebos av ej folkbokförda i kommunen. Detta sätter stor press på planverksamheten i kommunen då andelen planer för boende måste vara dubbelt så stor som för en annan kommun i samma storlek.

I befolkningsprognosen för Simrishamns kommun 2006-2020 har kommunstyrelsen tagit ett beslut som innebär att man vill se en ökning av befolkningen genom att stimulera byggnation och inflyttning. För att uppnå detta behövs 60 nya bostäder per år byggas, då för permanentboende. Detta innebär att planering behövs för ca 150 nya bostäder om andelen nyinflyttade deltidboende ligger kvar på samma nivå som idag.

Kommunen har påbörjat ett arbete med ett bostadsförsörjningsprogram, där nu en inventering av befintliga förhållanden pågår.

Målet med bostadsförsörjningsprogrammet är att vara ett stöd för bostadspolitiken i kommunen, samt utgöra underlag för planering av andra verksamheter, både kommunala och icke-kommunala.

1.8 Turism

Varumärket Simrishamn-Österlen är starkt ur turistsynpunkt. Naturen (de böljande kullarna), stränderna (hamnarna), de pittoreska miljöerna (t ex kyrkorna) tillsammans med äpplenäringen (Kiviks Musteri), trädgårdarna (trädgårdsföreningarna, Hammenhög, tulpan/rosfestivaler) och konsten (t ex konstrundan) är spjutspetsar i turistnäringen. Turismen i kommunen omsätter 573 mkr (2004), vilket är en mycket kraftigare ökning än utvecklingen i riket. Simrishamn är en av de 10 mest turistberoende sommarorterna i Sverige, enligt DN 2004. På 10 år har antalet övernattningar ökat med mer än det dubbla. Under samma tid har 106 nya företag startat inom turistnäringen. Branschen sysselsätter 500 heltidsanställda och ett stort antal säsongsanställda.

Utvecklingsområden inom turismen är flera med koppling till ny varu- och tjänsteproduktion.:

- Trädgårdskonceptet (mässor mm – synergier med Österlens konstnärer)
- Nya konstkoncept genom samverkan med alla konstnärer på Österlen
- Mat och fisk med olika koncept på detta område (t ex Picnic i Paradiset)

2. UTVECKLINGSPROCESSER – VAD HAR GJORTS I SIMRISHAMN?

Simrishamns kommun har under den senaste tioårsperioden bedrivit ett processarbete för att utveckla kommunen i olika avseenden. I korthet kan arbetet beskrivas så här:

SIMRISHAMN 2000 – Visioner och mål inför nästa århundrade

Kommunfullmäktige antog 1996 programmet **SIMRISHAMN 2000** som är ett tämligen omfattande program (25 sidor) med visioner, mål och strategier/handlingsplaner. I programmet framgår att

Hälsa, miljö, turism och kultur är vår profil

Simrishamns kommun ska erbjuda invånarna en rik livsmiljö, både ur miljö- och kultursynpunkt. Vi ska erbjuda bra utbildningar inom kommunen, förutsättningar för ett rikt utbud av arbetstillfällen samt mycket goda pendlingsmöjligheter.

Bland de mer konkreta målen kan nämnas

- Stödja de yngre genom utbildningsinsatser och ett väl utvecklat samhälle
- Minst 20 500 personer ska bo i kommunen år 2000
- Vara en hälsokommun
- Skapa mycket goda pendlingsmöjligheter till Kristianstad och Malmö/Lund samt elektrifierad järnvägstrafik till Malmö via Ystad senast 2002
- Vara en av Sveriges främsta kulturkommuner. Motto: Kultur i mångfald med tradition och förnyelse
- Vara en av Sveriges ledande turistkommuner, bl a ett kraftigt ökat antal återbesökare
- Erbjud boende av hög kvalitet – vid kusten, på landsbygden eller i tätort. God miljö med ett väl fungerande kretslopp och god resurshushållning

Någon konkret genomförandeplan med uppföljning i form av indikatorer etc. har inte tagits fram men man kan förmoda att programmets mål varit vägledande när kommunens nämnder/styrelser och förvaltningar arbetat konkret med olika frågor.

Vid millennieskiftet väcktes en motion i fullmäktige om att Simrishamn borde ha en vision för sin utveckling och som svar på denna togs följande vision fram

Simrishamn – En plats för livet

genom
mänskliga möten
i ett rikt kulturliv
och trivsamt boende
för delaktighet och gemenskap

genom
ren miljö
meningsfull fritid

närhet till natur och hav
för god hälsa och god omvårdnad

genom
ett levande arbetsliv
med goda utbildningsmöjligheter
i ett tryggt samhälle med modern infrastruktur

Visionen skulle i nämnder och styrelser brytas ner till mer konkreta mål och åtgärder, men detta har inte skett. Politiken i Simrishamn har dock visionen som ledtråd för sitt arbete.

Under 2005 väcktes en ny motion som medförde att kommunstyrelse och förvaltningschefer vid några tillfällen samlats för att med hjälp av inspiratörer (Jan-Evert Nilsson och Anders Flanking) arbeta med SWOT-analys av kommunen. SWOT-analysen i september resulterade i följande:

Styrkor	Svagheter
Miljö, kust, kultur Österlen/varumärket Stor inflyttning av välutbildade Varumärket/turism Miljö och kust=unikt Kultur/kulturell mångfald Människan i kommunen Livsmiljö	Dålig infrastruktur, kommunikationer Brist på boende och boendeplanering Svag centralort/många småorter Ekonomi Attityder För små på allt Splittrad bild Saknar gemensam vilja Geografiska läget

Möjligheter	Hot
Förbättra infrastrukturen Bättre näringslivsklimat Skapa attraktiva boendemiljöer Växande turism Utbildning/kultur=reguljär satsning Fritidsboende blir permanentboende Regionalt samarbete Utveckla styrkorna Kvalitet och miljö Fortsatt regionutveckling Bredbandsutbyggnad Skapa goodwill	Högt drivmedelspris Många protestgrupper Arbetsstillfällena Uteblivna investeringar Företagarattityd Miljöhot Hotat fiske Få stora arbetsplatser=sårbar

Diskussionerna med kommunstyrelse och förvaltningschefer i november 2005 blev mer konkret och resulterade i bl a följande utvecklingsidéer (en vision på 10 års sikt) från de grupparbeten som bedrevs:

- Skapa intressanta erbjudande till högskolor och forskning. Särskilt bussförbindelse för studenter och forskare mellan Lund och Simrishamn. Simrishamn har en högskola
- Kommunen har ett aktivt kulturliv som sätter Österlen på kartan
- Byggandet i kommunen sker på naturens villkor nära hav och natur. Ta vara på särskilda boendeinitiativ som Ekobyn och Roskilde. Nischbyggnad för unga och gamla. Upplåt alla hamnar utom Simrishamn och Skillinge för bostäder

- Man reser från och till Simrishamn snabbt och enkelt, både digitalt och fysiskt
- Turismen utvecklas och Simrishamn frodas
- Utveckla fisket i kombination med marinbiologisk forskning
- Utveckla Skeppet
- Ett centrum för folkhälsa och rehabilitering i det österlenska landskapet
- Utveckla utbildning för hantverksyrken med österlensk tradition
- Gör Simrishamn till Sveriges San Diego
- Stödja och utveckla förutsättningarna för ung företagssamhet
- Skapa en positiv bild: Simrishamn vågar!
- Använd Öresundsregionen som tillväxtfaktor

Sammanfattningsvis kan härledas ur kommunens diskussioner om vision och profil att följande ledord lyfts fram för kommunens utveckling:

Hälsa, miljö, turism och kultur

3. UTVECKLINGSMÖJLIGHETER I SIMRISHAMN

Mot bakgrund av den kartläggning av Simrishamns befolkningsutveckling, näringslivsstruktur och övrig infrastruktur och verksamhet samt idéer kring framtidsåtgärder som förts bland politiker och tjänstemän, har kommunstyrelsen i Simrishamn 2006-10-18 ställt sig bakom följande utvecklingsområden för genomförande under 2006-2007. För förverkligandet av insatserna – som på sikt avses ge tillväxt och sysselsättning - har Region Skåne genom den så kallade "Simrishamnsmiljonen" tillskjutit en miljon kronor.

Marinbiologiskt Centrum

100 000 kr av miljonen har avsatts till en förstudie kring ett Marinbiologiskt Centrum för Östersjön med placering i Simrishamn. Initiativtagare till idén är den ekonomiska föreningen Handelshuset i Simrishamn som under sommaren 2006 med stöd av SIDA:s Östersjöenhet arrangerade ett Östersjöevent i Simrishamn. Inregia AB som gjort förstudien (se bilaga) har i sin slutrapport konstaterat att förutsättningar finns för någon typ av Marinbiologiskt Centrum i Simrishamn, men att ett antal frågeställningar behöver preciseras och arbetas vidare med. Det handlar om det närmare syftet med projektet, vilka som är nyckelaktörer, de institutionella förutsättningarna, det regionala sammanhanget mm. Inregia pekar bl a på den utredning som för närvarande bedrivs kring ett nytt internationellt Östersjöinstitut och som redan i december ska lämna en rapport till regeringen. En snar kontakt med utredningsmannen bör tas.

Simrishamns kommun kommer med hjälp av miljonen (300 tkr) att anställa en projektledare som med förstudien som plattform och tillsammans med Region Skåne kommer att fördjupa förstudien, med avsikten att få till stånd ett Marinbiologiskt Centrum i Simrishamn.

Marinteknisk yrkesutbildning – "båtbyggarskola"

Med hjälp av miljonen (65 tkr) bedrivs ett utvecklingsarbete i Simrishamn med syfte att utveckla ett marint centrum med fokus på utbildning kring marina frågor, för att bl a kunna ge service till alla typer av båtar. En båtbyggarskola planeras såväl lokal- som verksamhetsmässigt och planer finns på en KY-utbildning på området. Näringslivet, bl a Volvo Penta, är intresserade. Utvecklingsarbetet är kopplat till diskussioner om teknikcollege/hantverkcollege inom SÖSK-regionen. Ytterligare 35 tkr av miljonen avsätts till projektet.

Österlen Trädgårdscentrum

Området Trädgård som utvecklingskraft är starkt på Österlen. Tulpanfestivaler och festivaler kring rosor arrangeras. I Hammenhög finns Skandinaviens största blomsterfält och ett fortsatt utvecklingsarbete inom detta området kan ge tillväxt och sysselsättning. Området har stark koppling till såväl turism som näringslivsutveckling. 100 tkr avsätts för utvecklingsinsatser.

Långsiktig turismutveckling

Simrishamn är en av de största turismkommunerna i landet. Österlen är ett begrepp och varumärke på turismområdet. Som Sveriges Kommuner och Landsting pekar på i en nyligen

utgiven rapport – Ökad turism = tillväxt och sysselsättning – har turistnäringen stor utvecklingspotential och kan ses som en framtidssektor för hela Sverige. Med genomtänkta insatser inom en rad områden för att öka konkurrenskraften kan turistnäringen ge arbeten, stärka ekonomin, förbättra serviceutbudet och miljön.

Inom arbetsgruppen har kontakter förevarit med bl a Lunds universitet/Campus Helsingborg för att långsiktigt utveckla turistnäringen på Österlen och diskussioner förs om bl a anordnandet av en konferens kring området under 2007. 100 tkr avsätts för att långsiktigt stärka turismen i Simrishamn och på Österlen.

Byggnadsvårdscentrum

Regionmuséet i Kristianstad har tidigare gjort en förstudie kring en eventuell etablering av ett byggnadsvårdscentrum i Skåne. Från kommunen finns ett intresse för att ett sådant centrum placeras i Simrishamn. Dock krävs att en fördjupad förstudie görs med perspektiv av en möjlig etablering i kommunen. Förstudien bör bl a analysera effekterna på kulturmiljövården, fortbildning till olika grupper, samordning och utveckling av tjänster inom sektorsområdet och besöksnäringen. Organisationsformer, verksamhetsinnehåll, lokaliseringsfrågan, kostnader och finansiering behöver klarläggas. Förstudien görs av Regionmuséet i Kristianstad. För studien avsätts 100 tkr.

Projektstöd EU-fonder inför EU-programperioden 2007-2013

EUs nya programperiod 2007-2013 med bl a nya mål 2 för Skåne och Blekinge tillsammans med programmen för gränsregionalt samarbete, ger ekonomiska möjligheter att utveckla för Simrishamn viktiga områden. Exempel som nämnts är Äpplets Hus, Kivik Art Center med flera. För förberedelsearbete av kommande EU-projekt krävs insatser i form av framtagande av projektbeskrivningar, omvärldsstudier med mera. För detta avsätts 200 tkr.

I och med att ”Simrishamnsmiljonen” har fördelats på ovan utvecklingsområden, har arbetet med miljonen i princip slutförts. Simrishamns kommun ansvarar nu för förverkligandet av utvecklingsinsatserna och kommer att under 2006 och 2007 avropa de beslutade medlen från Region Skåne i enlighet med ovan beskrivna intentioner. Kvarvarande medel av miljonen i år föreslås därför överföras till 2007.

Övriga utvecklingsidéer som diskuterats har varit:

- Mötesplats för kulturarbetare-näringsliv (mässor, konferenser etc.)
- Nätverkswebb för Simrishamns alla kulturarbetare
- Ytterligare förädling av kulturarvet i kommunen
- Hästnäringen
- Textilforskningsinstitut
- Konstskolan - utveckling
- CPC-lokalerna (konsult som föreslår alternativa lokalanvändningar)
- Designcentrum (jfr Gotland)